

Imaš idejo? Povej (jo) naprej!

Povej naprej: priročnik metodičnih dejavnosti za pouk slovenščine kot drugega/tujega jezika. Urednici **Marja Bešter** in **Ljubica Črnivec**. Ljubljana: Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete, 1996, 145 strani.

Slovenščina postaja kot drugi/tuji jezik vse zanimivejša. To kažejo tudi številke o udeležencih seminarjev in tečajev slovenščine za tujce, objavljene v eni od zadnjih števil *Jeziika in slovstva* (JiS 1996/97, št.1). Najbrž bi si vsi, ki se ukvarjamo s slovenščino kot drugim/tujim jezikom, želeli ponuditi tujcem, ki se v naših tečajih učijo slovenščino, vsaj podobne možnosti, kot bi jih imeli kje drugje v svetu, kjer ima poučevanje nekega jezika kot neprvega jezika daljšo tradicijo. To pa pomeni delo v tej smeri — tako praktično kot teoretično.

V zadnjih letih je izšlo več učbenikov za slovenščino kot drugi/tuji jezik, junija 1996 pa se jim je pridružil še priročnik za učitelje — mnogoavtorski priročnik metodičnih dejavnosti za pouk slovenščine kot drugega/tujega jezika s pomenljivim naslovom *Povej naprej* (založil ga je Center za slovenščino kot drugi/tuji jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete). Urednici in soavtorici **Marja Bešter** in **Ljubica Črnivec** sta v njem zbrali 130 metodičnih in didaktičnih dejavnosti 28 avtorjev (v glavnem gre za avtorice) — lektorjev, ki doma ali na tujem poučujejo slovenščino kot prvi jezik. Kot ena izmed njih, predvsem pa kot uporabnica o priročniku takole razmišlja:

Učenje oz. poučevanje neprvega jezika zahteva poseben pristop in metode dela. Slovenske literature za to področje doslej praktično ni bilo; lektorji smo bili v glavnem prepuščeni sami sebi, pomagali smo si s tujimi deli in svoje izkušnje izmenjevali na raznih seminarjih in v delavnicah.

Zato sta urednici s svojo zamislijo spodbudili avtorje, da so pobrskali po svojih delovnih mizah, iz svojega gradiva izbrali dejavnosti, ki so jih pri pouku že preizkusili in so se pokazale kot posebej dobre in uporabne, in jih »povedali naprej«. Nekatere so sicer nastale na temelju tujih virov, a

te so — uporabljene za slovenščino in ustrezno nadgrajene — vendarle izvirne. Tako je nastal dragocen priročnik, ki smo ga lektorji za svoje delo krvavo potrebovali in ga tudi z veseljem uporabljamo.

V delu so zbrane najrazličnejše dejavnosti za komunikativno zasnovan pouk — gre za rabo jezika v najrazličnejših situacijah, ki simulirajo realne — končni cilj pa je jezikovna zmožnost v slovenskem jeziku. Te dejavnosti »prinašajo v razred poleg življenjskosti in živahnosti tudi družabnost«, kot v uvodu pravita urednici.

Dejavnosti so razdeljene v tri sklope, in sicer glede na stopnjo znanja študentov, ki se učijo slovenščino: začetnikom je namenjenih 50, nadaljevalcem 53, izpopolnjevalcem pa 27 dejavnosti.

Vsaka od njih je predstavljena z zaporedno številko, naslovom in avtorjem, nato pa sledi sistemska opredelitev dejavnosti: predvidena *ciljna skupina* (začetniki, nadaljevalci, izpopolnjevalci), *oblika dela* (individualna, v parih, v skupinah, frontalna) in *cilj dejavnosti* (uzaveščanje komunikacijskih vzorcev, slovarja, slovnic, pravorečja in pravopisa v govorjenih ali pisanih besedilih, pač glede na okoliščine). Ker je z isto dejavnostjo mogoče uzaveščati več ciljev hkrati (na primer določen komunikacijski vzorec, slovno, slovar in pravorečje), je označen le osnovni cilj, v *problemskem težišču* pa je ta cilj še natančneje opredeljen: od preprostega govornega vedenja (kot je na primer predstavljanje), prek slovničnih struktur do vse kompleksnejšega tvorjenja besedil. Navedeni so *pripomočki*, ki (če) jih lektor potrebuje za uspešno izvedbo dejavnosti, in na kratko *opisan potek*. V *pripombah* so podane sugestije za morebitno nadgradnjo dejavnosti. Nekaterim dejavnostim je dodano *gradivo* (slike, fotografije, besedila in po-

dobno), pri drugih pa ima vsak uporabnik prostor, da si svoje gradivo vpiše sam.

V nešolskem kontekstu smo tako rojeni govorci kot tujci postavljeni v najrazličnejše govorne položaje: v vsakodnevnem življenju se predstavljamo, telefoniramo, gremo po nakupih na trg, jemo v restavraciji, iščemo informacije v medijih, sprašujemo po podatkih, pripovedujemo zgodbe, opisujemo ipd.; malo manj vsakodnevno potujemo, in ko zbolimo, moramo k zdravniku ... V priročniku zbrane metodične dejavnosti poudarjajo prav jezikovno rabo v takšnih realnih okoliščinah; s simulacijo cele vrste »živih« situacij iz našega vsakdanjika je zares mogoče ustvariti »družabnost« in »življenjskost« pri pouku, študentje pa lahko naučeno takoj preizkusijo tudi v praksi.

Različne dejavnosti imajo isto problemsko težišče, in to zares pomeni možnost za poživitev pouka, zlasti ko ponavljamo in utrjujemo isto snov. In ker služijo le kot modeli, ne kot strogo predpisan recept, jih je mogoče tudi ustvarjalno spreminjati: prilagodljive so tako stopnji znanja kot tudi interesom posameznikov oz. skupine.

Dejavnosti si sledijo po težavnosti oz. kompleksnosti tako znotraj posameznih sklopov (to kaže tudi problemsko težišče) kot tudi po stopnjah znanja, ki ga zahtevajo: tako jih je pri začetnikih največ namenjenih uzaveščanju slovnice in slovarja, pri nadaljevalcih in izpopolnjevalcih pa je poudarek na komunikacijskih vzorcih v govorjenih in pisanih besedilih. Prav pri izpopolnjevalcih pogrešam tudi slovnico; ta je sicer vedno vključena v pisno in ustno sporočanje — gre torej za jezik v rabi — vendar se na tej stopnji zanesljivo sistematičneje lotevamo tudi posameznih slovničnih problemov. Izpopolnjevalec so namenjena tudi umetnostna besedila ob koncu priročnika, ki bi jih veljalo vključiti tudi v prva dva sklopa oziroma vsaj nakazati možnost njihove uporabe tudi na nižjih stopnjah. Če je namreč začetnike mogoče motivirati z originalnim časopisnim člankom (npr. dejavnost št. 44 *Ali ni tale članek zame predolg?*), je zanesljivo mogoče to storiti tudi z ustreznim izbranim umetnostnim besedilom (npr. s konkretno poezijo).

Vsebina dejavnosti je seveda stvar avtorjev, in če že cilji niso zastopani enakovredno, so dejavnosti

tako prožne, da jih je mogoče z nekoliko domišljije po potrebi spreminjati in nadgrajevati.

Priročnik ob uzaveščanju omenjenih ciljev ponuja tudi možnost seznanjanja s kulturnimi referencami. Morda se premalo zavedamo, da so tudi te del jezikovne zmožnosti nekega jezika. Zato je posebej vredno pohvale, da se nekatere dejavnosti navezujejo na slovensko kulturo: tako lahko lektorji na poseben način (in mimogrede) seznanijo svoje študente z geografijo Slovenije, znanimi zgodovinskimi in drugimi osebnostmi, slovenskimi prazniki in običaji, navsezadnje pa tudi z literaturo.

Cilj dejavnosti največkrat duhovito nakazuje že naslov (*Ste vi mogoče XY?*, *Na tržnici — pouk v živo*, *Tujih imen se ne sklanja, ali pač?*), vendar si z njim pri iskanju ni vedno mogoče zanesljivo pomagati (*Križci in krožci*, *Tombola*, $6 \times 6 \times 6$, $A + B = C$, *Tat* ipd.). Težavo z nepreglednostjo bi lahko rešili vsaj še s stvarnim kazalom za problemsko težišče na koncu priročnika — morda ob naslednji izdaji, ko bodo odpravljene tudi nekatere korektorske pomanjkljivosti.

Kot kaže, se s sodobno tehnologijo (audio, video) lektorji pri svojem delu bolj malo srečujemo, čeprav je v dveh dejavnostih nakazana tudi ta možnost (dejavnosti 109 *Povedal(a) vam bom ..* in 110 *Dober dan! Se slišimo?*). Sicer pa je verjetno stvar vsakega lektorja, kako bo ponujeno dejavnost ustvarjalno in (tudi tehnično) po svoje izpeljal.

Prepričana sem (tudi kot učiteljica slovenščine z nekajletno izkušnjo na gimnaziji), da je priročnik mogoče vsaj kdaj pa kdaj uporabiti tudi pri pouku slovenščine v osnovni in srednji šoli, saj je tudi tam eden od ciljev pouka jezikovna zmožnost. Časovna stiska bi bila najbrž bolj izgovor za ostajanje v danih okvirih; nekaterih vsebin se morajo pač naučiti tudi rojeni govorci, še boljše zanje, če živahneje in družabno.

S tem se *Povej naprej* pridružuje učbenikom za »drugačen« pouk slovenščine (kot je na primer *Pouk slovenščine malo drugače* avtoric M. Križaj — Ortar, M. Bešter in E. Kržišnik. Založba Different, Trzin 1994).

Knjigo je, skratka, zares vredno vzeti v roke: za njeno vsebino in uporabnost gre zahvala seveda urednicama. Pa tudi oblikovno je privlačna; za to je poskrbela **Metka Dariš**.

Ina Ferbežar

Filozofska fakulteta v Ljubljani